

Evrilme veya Kaybolma Yolunda Muhasebe Mesleği
The Accounting Profession on the Path of Evolution or Disappearance

Mahmut YARDIMCIOĞLU¹

¹Prof. Dr., Sütçü İmam Üniversitesi, mahmutyardimcioglu@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1335-8357

Derleme Makale/Review Article

Makale Bilgisi

Geliş/Received:
03/06//2024
Kabul/Accepted:
11.07.2024

DOI:

10.5281/zenodo.12771057

ÖZ

Günümüzde yaşanan teknolojik gelişim süreci birçok meslek açısından kaybolma ya da yok olma gibi bir durumun gündeme gelmesine neden olmuştur. Bu sadece muhasebe mesleğini ilgilendiren bir durum değildir. Birçok meslek grubu bu durumla karşılaşmak durumunda kalmış veya kalacaktır. Bu durum ile ilgili ne yapılması gerektiğine dair sorular erken vakitte sorulmalı ve buna verilecek cevaplar ışığında bir yol haritası çizilmelidir. Bu çalışma ile söz konusu bu sorular sorulacak, durum tespiti yapılmaya çalışılacak ve verilen cevaplar doğrultusunda çözüm önerileri getirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler

Muhasebe, Muhasebe
Mesleği, Muhasebenin
Evrilmesi, Muhasebe
Mesleğinin Yok Olması

ABSTRACT

Today's technological development process has led to the disappearance or extinction of many professions. This is not a situation that concerns only the accounting profession. Many professional groups have had or will have to face this situation. Questions about what to do about this situation should be asked at an early stage and a road map should be drawn in the light of the answers to be given. With this study, these questions will be asked, the situation will be tried to be determined and solutions will be tried to be suggested in line with the answers given.

Keywords

Accounting, Accounting
profession, Evolution of
Accounting, Extinction of
Accounting Profession

Citation/Atıf: Yardımcıoğlu, M. (2024). Evrilme veya Kaybolma Yolunda Muhasebe Mesleği. *Journal of Western European Social Sciences*. 1/1, 5-10.

Corresponding author/Sorumlu yazar: Mahmut YARDIMCIOĞLU, mahmutyardimcioglu@gmail.com

*Derisini değiştirmeyen yılan, kafasını değiştirmeyen insan ölmeye mahkumdur!
Sadece bir aptal, sürekli taşlara ya da insanlara takılır.*
Friedrich Nietzsche

1. Giriş

Muhasebe mesleği, finansal verilerin kaydedilmesi, sınıflandırılması, analiz edilmesi ve yorumlanması işlemlerini yapan bir meslektir. Bu meslek birçok işletme için o işletmenin en temel ve önemli fonksiyonlarından birisini ifade etmektedir.

Literatürde yer alan birçok çalışma, toplumun muhasebecilere yönelik algısının genel olarak olumsuz olduğunu, bu algının gelecekteki adayları mesleğe yabancılaştırdığını ve kalıp yargılara yol açtığını belirtmektedir. Bu konuyla ilgili birçok çalışma, muhasebecilerin rolünü, can sıkıntısı, basitlik, hayal gücü eksikliği, kesinlik ve kurallara uyma gibi katı bir çerçeve içinde kayıt tutan kişilerin çalışmalarına bağlamaktadır (Byrne & Willis, 2005: 368; Clement vd, 2012: 375).

Günümüzde dijitalleşme ile birlikte muhasebe büyük bir dönüşüm yaşamıştır. Otomatikleştirilmiş muhasebe işlemleri, işletmelerin verimliliğini artırmakta ve hataları minimize etmektedir. Bu nedenle, muhasebe meslek mensupları olarak günümüz teknolojilerinin tam anlamıyla kullanılabilmesi ve bilgisayarla entegre olunmasının öğrenilmesi çok daha önemli hale gelmiştir.

Muhasebe mesleğinin, bir güven ve saygınlık imajı yansıtması ve yetenekli üyeleri mesleğe katılmaya ve mesleki çalışmalarına devam etmeye çekmek için ödüller, teşvikler ve zorunluluklar sağlaması gerekmektedir (Buffini & Cornell, 2005: 13-15). Son yıllarda, özellikle 1997-98 ekonomik krizinin ardından dünyanın çeşitli ülkelerinde beklenmedik büyük ölçekli kurumsal iflaslar meydana gelmiştir (Enron Corporation'ın iflası, World Com Corporation'ın iflası, Avustralya'nın HIH Corporation'ın iflası, ABD'nin World Com Corporation'ın iflası, İtalya'daki Parmalat Corporation'ın iflası, Royal Dutch Ahold ve Equitable iflası). İngiliz Sigorta Enstitüsü, muhasebe mesleğinin imajı üzerinde olumsuz bir etki yaratıldığını ve muhasebecilerin karşılaştığı en büyük zorluğun imaj olduğunu vurgulamıştır (Buffini & Cornell, 2005: 13).

2. Muhasebe Mesleği

Muhasebe mesleği, bir şirketin geçmiş mali işlemleri hakkında sağlıklı, tam ve doğru bilgi sağlamasının yanı sıra, bu verilerin geleceğe yönelik planlar geliştirmek için kullanılmasının doğru ve etkili karar verme sürecinde de yol gösterici bir rol oynamaktadır (Ekşi vd, 2011: 68).

Muhasebe mesleği iş dünyasında hala yüksek talep görmektedir. İşletmeler, finansal verilerin doğru bir şekilde kaydedilmesi ve analiz edilmesi için muhasebecilere ihtiyaç duymaktadırlar. Aynı zamanda, devlet yönetimi ve denetimi de muhasebeden yola çıkarak vergi toplamak ve ekonomiyi düzenlemek için muhasebecilere ihtiyaç duymaktadır. Bu nedenle, muhasebe mesleği kararlı bir istihdam sağlayabilmekte ve kariyer fırsatlarına sahip olabilmektedir. Ancak, kişiden kişiye değişen bir meslek olduğunu da belirtmek gerekmektedir. Bazı kişiler için stresli ve sinir bozucu olabilirken, diğerleri için önemli ve tatmin edici bir meslek olabilmektedir.

Gelecekte birçok mesleğin otomasyon ve teknolojik gelişmeler nedeniyle değişim geçireceği veya yok olabileceği söylenebilir. Oxford Üniversitesi'nin araştırmasına göre, önümüzdeki 20 yıl içinde bazı mesleklerin otomasyonla yapılması öngörülmektedir. Gelecekte yok olabilecek mesleklerden bazıları arasında; müşteri hizmetleri temsilcileri, satış elemanları, onarım işçileri, kasiyerler, sekreterler, doktorluk, avukatlık, öğretmenlik, muhasebe mesleği gibi meslekler sayılmaktadır. Ayrıca, gelecekte popülerleşecek meslekler arasında ise yazılım geliştiricileri, veri analistleri, drone programlayıcıları, veri dedektifleri ve yaşlanma karşıtı uygulayıcılar gibi teknoloji odaklı meslekler yer almaktadır.

Sadece kayıt tutuculuğu (book keeping) yapan meslek mensuplarının yarını olmayacağı düşünülmektedir. 3568 sayılı yasa çıktığında bu işle iştigal edenler için çok önemliydi. Tekdüzen muhasebe sistemi uygulama genel tebliği ise meslek mensuplarının bazıları için artık Bilanço esasına göre kayıt tutan işletmelerin işleriyle ilgilenmeyi bırakmak gibi bir eliminasyonu beraberinde getirmişti. Onlar için uygulama tebliği bu sistemin onların yapacağı bir iş olmaktan çıkarmıştı ve sadece İşletme hesabı esasına tabi işletmelerin defter ve belgeleriyle ilgilenilebilir olabilmeyi onlara dayatmıştı.

Türkiye’de şu an IFRS ve IAS gibi harika kuralları uygulamak yerine vergi muhasebesine göre kayıt altına alınır olmayı tercih etmektedir. Buradaki temel dert vergi sistemidir. Bu sistem uygulanır ise vergi alınamayacağı gibi bir endişenin sonucu olarak bu standartlardan uzak durulmaktadır. Sadece halka açık şirketler için ve borsaya kote şirketler için SPK dayatması sonucu ikincil olarak şirket mali tabloları ayrıca düzenlenmektedir. Vergi mantığının bir kenara bırakılıp ideal olan hakikatlerin esas alınarak ülkenin tüm işletmeler için uluslararası standartların esas olduğu mali tablolara tanzim edilmesi gerektiği söylenebilir.

3. Muhasebe Mesleğinden Beklentiler

Muhasebe mesleği, bir şirketin geçmiş mali işlemleri hakkında sağlıklı, tam ve doğru bilgi sağlamasının yanı sıra, bu verilerin geleceğe yönelik planlar geliştirmek için kullanılmasının doğru ve etkili karar verme sürecinde de yol gösterici bir rol oynamaktadır (Ekşi vd, 2011: 68). Ülkemizde halihazırda 77 serbest muhasebeci mali müşavirler derneğinin yanı sıra 8 yeminli mali müşavirler derneği bulunmaktadır (TÜRMOB, 2014). Muhasebeciler “vergi mükellefleri ile devlet arasında köprü görevi görmek için, müvekkillerine, devlete ve topluma karşı hukuki, etik ve ekonomik sorumluluklara da sahiptirler” (Kırlioğlu ve Akyel, 2003: 59). Bu bağlamda toplum, muhasebecilerden, vergi mükellefi işletmelerin mali kayıtlarını gerçeğe uygun olarak kaydederek doğru vergi hesaplamaları yapmalarını ve sosyal sorumluluk anlayışı doğrultusunda her işlemde toplum çıkarlarının dikkate alınmasını sağlamalarını beklemektedir. Cinsiyet ve unvan durumuna göre meslek mensuplarının dağılımı aşağıdaki gibidir:

Tablo 1. Meslek Mensuplarının Unvan ve Cinsiyete Göre Dağılımı

	Serbest Muhasebeci	Serbest Muhasebeci Mali Müşavir	Yeminli Müşavir Mali	Toplam
Bay	9,425	56.583	3.984	69.992
Bayan	1,919	21.359	301	23.579
Toplam	11.344	77.942	4.285	93.571

Kaynak: www.turmob.org.tr (05-05-2014)

Tablo 1’de görülebileceği gibi Mayıs 2014 itibarıyla profesyonel sayısı 93.571’dir. Bunların 69.992’sini (%74,8) erkekler 23.579’unu ise (%25,2) kadınlar oluşturmaktadır. Unvanları dikkate alındığında, 2008 yılında çıkarılan kanunda isimleri artık geçmese de bu tarihten önce "Serbest Muhasebeci" unvanını taşıyan ve TÜRMOB’un düzenlediği "Serbest Muhasebeci Mali Müşavir" sınavına girmeyen meslek mensuplarının sayısı veya başarısız olan katılımcı sayısı ise 11.344 (%12,1) olmuştur. 77.942 mali müşavir (%83,3) ve 4.285 mali müşavir (%4,6) bulunmaktadır.

4. Yaşanan Gelişmeler

Ülkemizde bankacılık sistemi, muhasebe yazılımları ve konuyla ilgili yazılımsal teknolojik gelişmeler, muhasebe mesleğinin geleceğini çok farklı bir bakış açısıyla irdelemeyi gerektirmektedir. Önce devlete verilen beyannamelerin elektronik ortamda verilmeye başlanması, e-imza, e-mühür, mali mühür, ebys uygulamaları, e-defter, e-fatura, e-irsaliye, e-beyan ve e-beyanname gibi uygulamalar artık muhasebe meslek mensuplarının hayatındaki hakikatleri oluşturmaktadır.

Gelecekte elektronik ortamda doğrudan her fatura için muhasebe kaydının yapıldığı yazılım sistemleri geliştirilmiş ve yaygınlaşmış olacaktır. Başka bir deyişle, bir kısmı barkod okunarak otomatik muhasebe kaydına dönüşeceği; bir kısmının ise barkod okunmaya gerek olmaksızın her faturanın üzerinde muhasebe kaydının da olduğu ve yazılımsal olarak kayıtlara intikal ettirdiği sistemler gelişmiş ve yaygınlaşmış olacaktır.

Tüm bunlar yaşandığında muhasebe meslek mensupları için “boşa düşme” gibi bir sonucu elbette beraberinde getirecek ve bu hadiseler vuku bulmadan önce üzerinde düşünülmesi gerekmektedir. Şimdiden üzerinde düşünülürse gelecekte “de facto” bir durumla karşılaşıldığında ne yapılacağına dair sorulara erken cevap aranmış olması faydalı olacaktır.

5. Mesleğin Evrilmesi

Gelecekte bu mesleği kayıt tutuculuk olarak gören meslek mensupları için bu bakış açısının aynı kalması mümkün olmayacaktır. İrsaliye kesmek, fatura kesmek, faturaları muhasebe maddesi olarak işlemek, mali

raporları çıkarmak artık yazılımların yaptığı şeylerden bir kısımdır. Beyannameler de yazılımlar tarafından gönderilmektedir.

Hatta bu yazılımlar muhasebe sürecinin sonucunda ortaya çıkan raporları analiz edebilecek yazılımları da bir sonraki evrede görülebilecektir. Analiz elbette beraberinde sonucu ve bu sonuçları da işletmelere önerilerin de yine yazılımsal olarak sunulması pek de akıldışı sonuçlar değildir.

“İnsanlara ve meslek mensuplarına ne olacak?” sorusu ise, gelecekte teknolojik gelişmelerin yaygınlaşması sonucu yaşanacak olan yok olan meslek grupları veya evrim geçiren meslek grupları meselesi için önem arz etmektedir.

Meslek mensubu süreci yönetebilmek gibi “az işlevsel” sonuçla yetinmek durumunda kalacaktır muhtemelen. Yazılımların ürettiği raporlar kendini yetiştirmiş bazı meslek grupları tarafından kısa süre içinde analiz edilecek ve yorumlanacaktır. Muhtemelen hayatın olağan işleyişi tüm bu işlerin işlenmesini sağlamak için sistemi gözlemlemek için var olacaktır. Sistemi ve sistemin ürettiği çıktıları gözlemlemek de meslek bilgisine ve yeterliliğine sahip olmayı elbette gerektirmektedir.

6. Sonuç ve Öneriler

Her şey değişir ve bundan muhasebe mesleğinin de nasibini alması kaçınılmazdır. Mesleğin kendisi ve uygulayıcı paydaşlar bu değişim sürecine kendilerini adapte etmek zorundadır. Şimdiden bu konular üzerinde entelektüel düşüncelerin oluşturulması gelecek için anlamlı olacaktır ve geç kalınmamalıdır. Bu çalışma da bu düşüncelere katkı sağlamak maksadıyla yapılmıştır. Listelenen sonuçlardan dolayı muhasebe mesleğinin toplumda yeterince tanınmadığı, bu nedenle de meslek mensuplarının çabaları, misyonları ve üstlendikleri rollerin topluma tanıtılması gerektiği görülmektedir. Vergi mükellefi ile devlet arasında yaşananlar açıklanmalıdır. Mesleki gelişim girişimi kapsamında her yıl düzenlenen “Muhasebeciler Haftası” ve “Vergi Haftası”, mesleği topluma anlatmak için yeterli olmayıp, mesleğin tanıtılması ve tanıtılması amacıyla bu haftalarda daha kapsamlı etkinlikler yapılması ve toplumun bunu tanınmasını sağlamak gerekmektedir. Ayrıca toplumun muhasebe mesleği hakkındaki bilgisini arttırmak, vergi mükelleflerini mesleğin önemi konusunda eğitmek ve daha önce de belirtildiği gibi devletin vergilemedeki rolünü vurgulamak amacıyla, “Muhasebeciler Haftası” ve “Vergi Haftası”nda Üniversite, Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası ve Maliye'nin arasında bulunmuş olduğu paydaşlar tarafınca etkinlikler düzenlenmesinin sosyal olarak farkındalık düzeyini arttıracığı ve mesleğin algılanmasına müspet katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Buffini, F. and A. Cornell (2005), Top Talent Deserts the Professions. *Australian Financial Review*, 8–9, January, (13–15).
- Byrne, M. and P. Willis (2005), Irish Secondary Students' Perceptions of the Work of an Accountant and the Accounting Profession, *Accounting Education: An International Journal*, 14/4, (367-381).
- Clement C. Chen, Keith T. Jones, Audrey N. Scarlata, Dan N. Stone (2012). Does the Holland Model of Occupational Choice (HMOC) Perpetuate the Beancounter-Bookkeeper (BB) Stereotype of Accountants? *Critical Perspectives on Accounting*, 23/4–5, (370-389).
- Ekşi, İ. H.; Özçalıcı, M. ve B. Büyükkonuklu (2011), Meslek Algılanmasında Etkili Olan Faktörler: Muhasebecilik Örneği, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 52/Ekim, (67-80).
- Kırlıoğlu, H. ve N. Akyel (2003), Mesleki Etik ve Ülkemizde Muhasebe Denetimi, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 17/Ocak, (59-68).
- TÜRMOB, www.turmob.org.tr (05-05-2014)
- İşte gelecekte yok olacak ve popülerleşecek meslekler-Dünya Haberleri (cnnturk.com)
- Muhasebe Nasıl Bir Meslektir? Gökhan TEKİN (bloggokhantekin.com)
- Geleceğin meslekleri neler? 2030'a kadar yok olacak ve popülerleşecek meslekler-Son Dakika Ekonomi Haberleri | NTV Haber
- Geleceğin meslekleri neler? 2030'a kadar yok olacak ve popülerleşecek meslekler-Finans haberlerinin doğru adresi-Mynet Finans Haber
- Yakın Gelecekte Yok Olacak Meslekler | Kaybolacak 16 Meslek (yeniisfikirleri.net)

Etik, Beyan ve Açıklamalar

1. Etik Kurul izni ile ilgili;

- ☒ Bu çalışmanın yazar/yazarları, Etik Kurul İznine gerek olmadığını beyan etmektedir.
☐ Bu çalışmanın yazar/yazarları, Üniversitesi Etik Kurulu'nun tarih sayı ve karar..... ile etik kurul izin belgesi almış olduklarını beyan etmektedir.

2. Bu çalışmanın yazar/yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedir.**3. Bu çalışmanın yazar/yazarları kullanmış oldukları resim, şekil, fotoğraf ve benzeri belgelerin kullanımında tüm sorumlulukları kabul etmektedir.****4. Bu çalışmanın benzerlik raporu bulunmaktadır.**
